

«Ти, дівко, свого прикуси язика!
То сліпить світання, проста ти душа.
Проти пенні я ставлю свій статок увесь,
Що таким і не виросте наше лоша».

Арф'яр-невгавайло у веселім Карлайлі
Тішив тим часом і чернь, і знать;
Його слуха юрма – і ради нема,
Аж ось уже й почало світать.

А вранці, при світлі білого дня,
Коли забаву кінчати пора,
Бачать – немає Баского Гнідка
І кобили сліпого того Арф'яра!

«Ой леле! – завів лукавий Арф'яр. –
І нащо я тут, у цьому краю!
В Шотландії я загубив лоша,
В Англії вкрали кобилу мою!»

«Перестань голосити, Арф'яре сліпий,
І дай нам почути знов твою гру!
Добре заплатять тобі за лоша
І кобилу ще кращу дадуть за стару».

Він грав і грав, співав і співав –
Солодкозвучні музика й спів!
За лоша незагублене гроші дістав,
За кобилу ж утричі більш заробив.

З мови скотс переклала Олена О'Лір

АНГЛІЙСЬКІ БАЛАДИ В ПЕРЕКЛАДАХ ОЛЬГИ СМОЛЬНИЦЬКОЇ

**Зі збірки Томаса Еванса (Thomas Evans) "Old ballads, historical and narrative,
with some of modern date" (Лондон, 1810)**

ВІЛЬГЕЛЬМ ЗАВОЙОВНИК І ЛЮДИ КЕНТУ
("William the Conqueror and the Kentishmen",
інша назва **"The valiant Courage and Policy**
of the Kentishmen")

*(Про доблесну мужність і політику людей графства Кент,
переможців Вільгельма Завойовника, що намагався забрати
в них одвічні закони і звичаї, яких вони досі дотримуються)*

[The valiant Courage and Policy of the Kentishmen which over-
came William the Conqueror, who sought to take from them
their Ancient Laws and Customs, which they retain to this day]

Нормандський герцог увірвавсь,
Приніс щити й блискучий спис,
Прекрасну Англію скорив,
І враже військо стало скрізь.

І на Різдва врочистий день
Його Альберт коронував –
Архієпископ Йоркський сам,
І він за свідків перів мав.
Король новий змінив ураз
Всі звичаї у цім краю
І тих жорстоко покарав,
Хто владу боронив свою:

Багато міст він підкорив,
Взяв Лондон красний у полон:
Та силам опирався Кент,
Ненавидів новий закон.

Король у Дувр попрямував –
Завдав він замкові удар;
Той замок Арвірагус звів,
Британський славний володар.

Архієпископ мужній був,
Кентерберійський панотець,
Абатом-августинцем був,
У почті лицарських сердець:

Узяли зброю осяйну –
Розбити ворога ущент;
Всі йомени звитяжні йшли,
Щоб захистити квітучий Кент.

У Кентербері всі прийшли,
З мечем і списом у руках,
Тримали луки і броню,
Щоб ворогу закрити шлях.

«Ні, не здамось, мов кріпаки,
Французам-зайдам, гордіям,
Та давні вбережем права,
Що надані одвіку нам;

Та краще полягти в крові,
Щоб як мужі зустріти смерть,
Ніж рабське зносити ярмо,
Що осоружило ущерть», –

Це все промовив кентський люд,
Це прокричав до ватажків.

На схили Свонскома пішли,
Там розмістили вояків:
У тих сховалися лісах,
В зеленім затінку вони,
Бо звідти видно ворогів –
Із лісової сторони.

І як підкорювач прийшов,
Вони укрились крадькома,
І звідти раптом всю пиху
Вони вжахнули, як чума:

Бо звідти встежили вони
Прихід чужинця-короля,
Схопили ворога в кільце,
В правиці кожного – гілля.

І це нападника вража,
До краю, як він там постав;
Здавалось – то мандрівний гай,
Ожилий ліс і військо трав.

Не бачив схованих людей:
Гілки страхіттями здались,
І серце острах охопив,
Як бачив, що рушає ліс.

І спереду, й за ним, і скрізь –
І очі вже заплющив він:
Так ясно ворог бачив ліс,
Що оточив з усіх сторін.

Та як потому кентський люд
Схопив напасника в кільці –
Ще швидше вихопив мечі,
Тоді відкинув пагінці.

Їх прапорні ступають скрізь,
Їх сурмачі сурмлять, як грім,
Їх тулумбас гуде щораз,
Їх лави стали над усім.

І завойовник ужахнувся,
І втратив мужність нанівець;
Ще більший ризик – як вони
Гадали, що уже кінець.

Послів до кентців направля,
Аби спитати в сторони:

І намір, і причину, й ціль,
Чом опираються вони;

І кентці так одповіли:
«За наші вольності цей бій,
За право Едварда й закон,
Ось виклик наш прийми правий».

Напасник зляканий сказав:
«У вас залишиться усе:
Одвічні звичаї й закон,
І все, що влада принесе;

Все дам, – благаю про одне:
Лиш волю визнати мою:
Верховним визнать королем
В прекраснім Англії краю».

На це погодивсь кентський люд,
І зброю всю одразу склав;
Лишився Едварда закон,
І Кент своїх не втратив прав.

Ніде більш – знай – англійський край
Не має звичаїв батьків
І прав, які розважно дав –
Сам герцог Вільям залишив.

*З англійської формою оригіналу
переклала Ольга Смольницька*

ВІД ПЕРЕКЛАДАЧКИ: Балада належить до історичних. Проте про багато подій, не надто славних для графства Кент, тут не йдеться, адже після битви під Гастінгсом – упродовж 1066 р. – майже всі райони Кенту визнали владу Вільгельма I Завойовника (Нормандського, Незаконнонародженого). Наприкінці листопада під вплив завойовника потрапили Сассекс, Кент і майже весь Гемпшир, тобто Південно-Східна Англія.

Арвіратус (Arviragus, Arvirargus) – легендарний, але є версія, що й історичний британський король I ст. н. е. Згаданий Готфрідом Монмутським. Герой Шекспірового «Цимбеліна».

Свонском (Swanscombe) – мабуть, «лебединий яр» – містечко в Кенті.

Едвардові закони – вочевидь, закони із часів Едварда Сповідника (Edward the Confessor), передостаннього англосаксонського короля. Тобто кентці підкреслили, що вони сакси й не ідентифікують себе з норманами.

Прийом з «ожилим лісом» використав Шекспір у «Макбеті» (Бірнамський ліс).

¹ Переклад Ю. Некрутенка.